

De controverseronde toestemming in schakingszaken in laatmiddeleeuws Gent

Wat betekent toestemming? Dat deze vraag moeilijk te beantwoorden is, bewijzen de talrijke discussies over verkrachting en grensoverschrijdend gedrag ten gevolge van de MeToo-beweging die in 2017 viraal ging. Hevig verzet staat haaks op een hartgrondige 'Ja, ik wil', maar tussen die uitersten bevindt zich een brede waaier aan minder eenduidige gradaties van toestemming. Ook historici die het middeleeuwse huwelijk onderzoeken, worden met deze problematiek geconfronteerd. Om te trouwen moest een koppel immers huwelijksbeloften uitwisselen én geslachtsgemeenschap hebben. Toestemming, of 'wille' in het Middelnederlands, was hierbij essentieel. Maar soms ontstond er discussie: had de bruid echt toegestemd of was er sprake van verkrachting en een dwanghuwelijk? Het Gentse archiefmateriaal over schakingen, een opmerkelijk middel om een huwelijk af te dwingen, vormt hiervan een mooie illustratie.

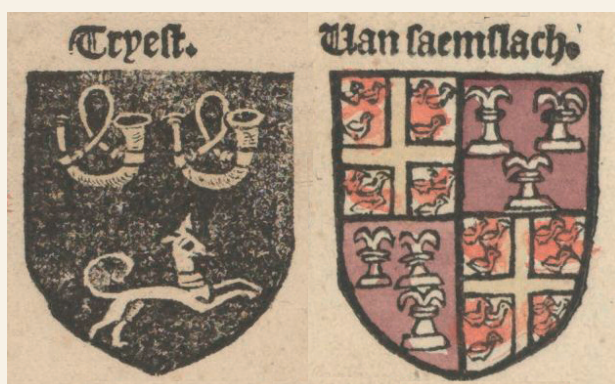
HUWELIJK VIA SCHAKING

Vanaf de twaalfde eeuw volstonden wederzijdse toestemming en geslachtsgemeenschap om te trouwen. Op die manier verleende de Kerk een zekere vrijheid aan individuen in een periode waarin huwelijken familieaangelegenheden met een sterk gearrangeerd karakter waren. Kinderen konden er zonder de goedkeuring van hun ouders vandoor gaan om te trouwen. Maar de nadruk op wederzijdse toestemming leidde ook tot misbruik. Soms ontvoerden mannen welstellende vrouwen om een voordelig huwelijk te forceren. Hun slachtoffers werden gedwongen om 'ja, ik wil' te zeggen en werden mishandeld en verkracht. De al dan niet vrijwillige ontvoering van vrouwen met het oog op een huwelijk, noemen we schaking.

Tijdens een huwelijksceremonie brengt een priester de rechterhanden van de bruid en de bruidegom samen wat hun wederzijdse toestemming symboliseert. Miniatuur door de Gentse verluchter Lieven van Lathem en zijn collega David Aubert uit Hesdin, Antwerpen, 1464 (Los Angeles, The J. Paul Getty Museum, Ms. 111, fol. 10v).

Schaking is een complex fenomeen omwille van de centrale rol van toestemming. Die bepaalde of het een vrijwillige schaking (twee partners gaan er samen vandoor) of een gewelddadig dwanghuwelijk betrof. Schaking met én tegen de wil van de vrouw waren twee verschillende juridische categorieën. Terwijl een vrijwillige schaking schakers in Gent een verbanning van drie jaar kon opleveren, konden gewelddadige schaking en verkrachting zelfs met de doodstraf worden bestraft. Geschaakte meisjes werden ontferd. In theorie was de vrijwillige schaking van meerderjarige vrouwen niet straf-

De wapens van de Gentse families Triest en Van Saemslach, verenigd op een overzicht van de wapens 'van de edelen porters van Ghendt also zij van hauts tijden in schepenen bouck staen'. Houtsnede met waterverf door Pieter de Keysere, Gent, 1524 (Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen, BdH 14130 (PK))

baar. Meerderjarige vrouwen waren handelingsbekwaam en konden huwen met wie ze wilden. Enkel indien ze na een schaking tegen hun wil toch met hun schaker trouwden, keken ze tegen onterving aan. Wanneer de schepenen en de baljuw van Gent een vonnis velden of bewijsmateriaal aanvoerden, focusten zij dus op de toestemming van de vrouw omdat die de strafmaat bepaalde. De schaker had er daarom alle belang bij dat het geval als 'vrijwillig' werd beoordeeld. Ouders van de geschaakte vrouw klaagden de zaak best aan als een gewelddadige ontvoering om de kans op bestraffing en eventueel de annulering van het huwelijk op basis van dwang te verhogen.

Om te bepalen of een schaking, maar ook geslachts-gemeenschap, tegen de wil van het 'slachtoffer' plaatsvond, onderzochten gerechtsofficieren of ze om hulp geroepen had. Indien omstaanders de vrouw hadden horen roepen, nam men aan dat het om dwang ging. Hoewel de vrijwillige schaking van meerderjarige vrouwen geen strafbaar feit was, zien we soms dat gerechtsofficieren ook in deze gevallen naarstig zochten naar personen die hun hulpgeroep konden getuigen. Zo konden ook deze gevallen met instemming worden bestraft.

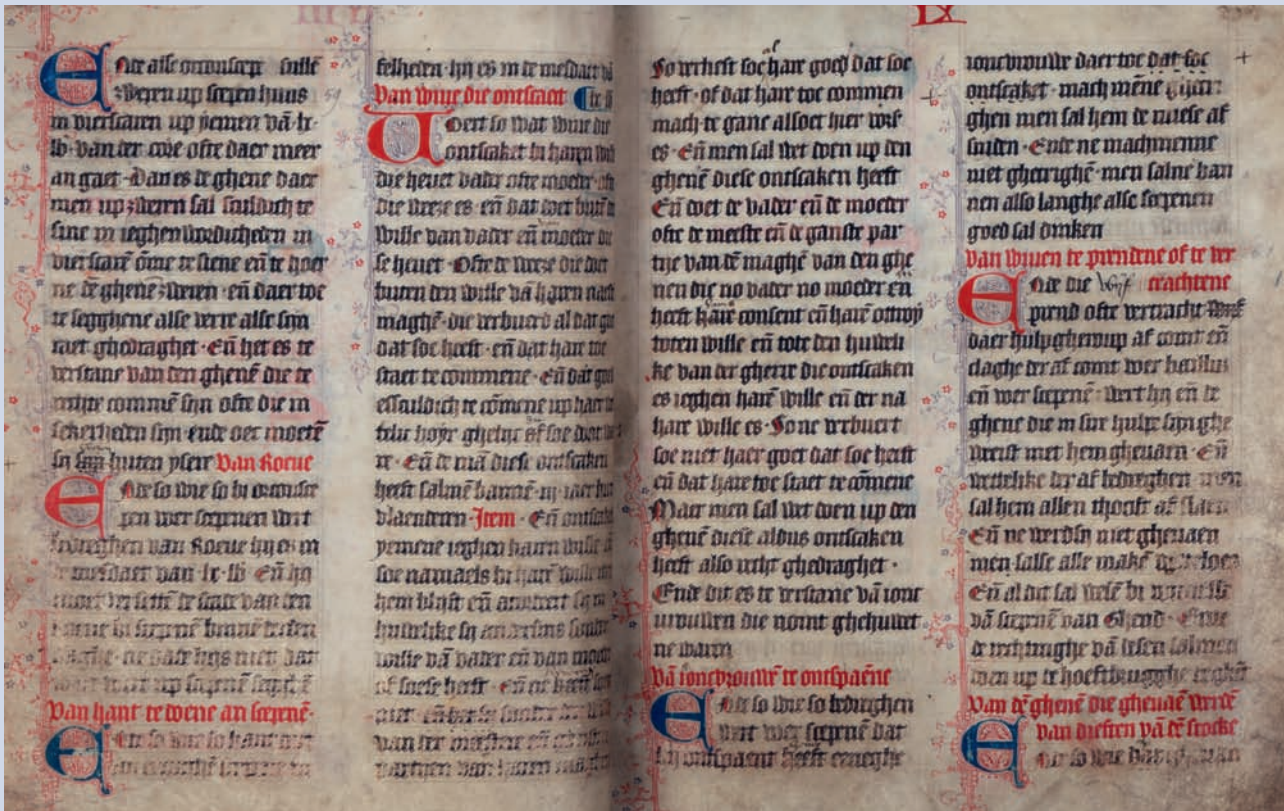
DE BETWISTE 'DANC ENDE WILLE' VAN JOHANNA VAN SAEMSLACHT

Middeleeuwse wetten over schaking delen de vrouw een opmerkelijke rol toe. Haar toestemming bepaalde de uitkomst van de rechtszaak. Toch leidde die nadruk op toestemming dikwijls tot getouwtrek en verwarring, zoals in het geval van Johanna van Saemslacht.

In 1483 schaakte Percheval Triest jonkvrouw Johanna Van Saemslacht toen die per boot onderweg was naar Gent (Archief Gent, OA, 301, 57, fol. 174v en OA, 212, 1, fol. 72v; de aktes uit de schepenenregisters van de keure zijn opgespoord door Monique Vleeschouwers-Van Melkebeek, zie haar 'Mortificata est', p. 360-362, noten 12 en 13). Johanna's verwanten dienden een klacht in en de zaak werd voor de schepenen gebracht. Percheval en zijn medeplichtigen kwamen niet opdagen en werden daarom wetteloos verklaard. Johanna verscheen wel en verdedigde zich tegen de aanklacht van haar familie, waarna een intense discussie volgde over Johanna's rol. De aanklagers staken van wal: Johanna was met geweld ontvoerd, 'jeghen haeren danc ende wille'. Dit toonde haar hulpgeroep aan, want de vrouw riep 'hooghe ende overluiet also verre als ment horen mochte'. Tot de verbazing van haar verwanten bleef Johanna nadien 'openbaerlic converseren' met haar schaker en het koppel huwde zelfs. In overeenstemming met de wet, eisten ze dan ook Johanna's onterving. Maar Johanna verdedigde zich, want: 'de klacht van haar verwanten hair zeere verwondert'. De schaking was 'ghebeurt bij haeren vrijen dancke ende wille'. Johanna refereerde dus aan de wetgeving in de hoop dat haar schaking niet bestraft zou worden. Johanna's familie reageerde en herhaalde dat neen, de schaking geschiedde tegen Johanna's wil. De schepenen van de keure volgden de aanklagers en ontferden Johanna.

Deze rechtszaak draaide uit op een 'ja/nee'-discussie rond Johanna's wille. Waarom maakte de schepenen Johanna's vrijewilsverklaring ondergeschikt aan haar vermeende hulpgeroep? Johanna was als lid van een Gentse patriciërsfamilie van goede komaf. Haar invloedrijke familieleden eisten haar onterving om hun patrimonium te beschermen. De Gentse schepenenbank werd bemand door leden van rijke families, die het meest te verliezen hadden bij ongunstige huwelijken. Toch beslisten de schepenen niet altijd in het nadeel van de geschaakte. In 1489 schold ze een gelijkaardige klacht kwijt. Familieleden klaagden de 'gewelddadige' schaking aan van Johanna sGraven, weduwe van Joos Lauwaert, door Simon de Caluwe en zijn medeplichtigen, maar na een onderzoek vonnisten de schepenen dat de vrouw met de schaking had ingestemd en bestraffing niet nodig was (Archief Gent, OA, 301, 60, fol. 142r, 25 juni 1489). Middeleeuwse rechtspraak was niet rigide maar ingebed in een context. Die is vandaag meestal verloren gegaan, waardoor het gokken is naar de exacte motivatie voor beide vonnissen.

De keure van Gwijde van Dampierre voor Gent, 1297, over het schaken van een vrouw met of zonder haar toestemming (van wive die ontscaect), het verleiden van een meisje met het oog op schaking (van ioncvrouwen te ontspaenen) en de verkrachting van een vrouw met hulpgeroep (van wiven te prendene of te vercrachtene) (Archief Gent, OA, 93, 3 (Rooden bouck), fol. 25v-26, langdurige bruikleen aan het STAM Gent).

TOESTEMMING EN JURIDISCHE STRATEGIE

Middeleeuwen waren op de hoogte van het juridisch onderscheid tussen schakingen met en zonder toestemming. Ze vulden de *consent* van het 'slachtoffer' dan ook creatief in om een gunstig vonnis te bekomen. Daardoor hadden rechters soms veel moeite om uit te maken of het een vrijwillige schaking betrof of niet. Toch moesten ze elk geval categoriseren als vrijwillig of gedwongen, in overeenstemming met de dichotomie in de wetgeving. Het verhaal van Johanna duidt de gelaagdheid van *wille* aan en toont hoe dat begrip werd ingevuld naargelang het doel van de partij die het hanteerde. Terwijl Johanna haar bezittingen niet wilde verliezen, vroegen haar familieleden Johanna's onterving om hun patrimonium te beschermen.

De rol van vrouwen was doorslaggevend in schakingszaken: hun toestemming bepaalde de uitkomst. Deze centrale rol wijst echter niet zozeer op een bezorgdheid om geweld tegen vrouwen. Meermaals werd hun toestemming gemanipuleerd door familieleden, schakers en rechters, maar ook door de vrouwen zelf die na een gedwongen schaking met de dader huwden uit angst voor hun reputatie.

Hoewel het feit dat je toestemming niet objectief kan meten ook vandaag tot problemen leidt, verschilt de middeleeuwse benadering van de hedendaagse. Terwijl *consent* vandaag draait rond het recht op zelfbeschikking, was de nadruk op toestemming in middeleeuws Gent dikwijls ingegeven door de bezorgdheid om patrimonium, status en eer, in plaats van door de idee dat vrouwen het recht hadden om hun eigen keuzes te maken.

MEER LEZEN?

Haemers J., Bardyn A. en Delameillieure C. (red.), *Wijvenwereld. Vrouwen in de middeleeuwse stad*, Antwerpen, 2019.

Vleeschouwers-Van Melkebeek, M., 'Mortificata est: het onterven of doodmaken van het geschaakte meisje in het laatmiddeleeuws Gent', *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 51-52 (2011), 357-435.

Chanelle Delameillieure
KU Leuven

De gebroken arm der wet. De gerechtelijke politie bij het parket van Gent, 1937-1947

Historische studies over het gerecht en zijn diensten liggen niet voor het grijpen. Een eerste en belangrijke stap is nu gezet door Marc Verschooris, die een levendig beeld ophangt van de werking van de gerechtelijke politie bij het parket (GPP) van Gent tussen 1937 en 1947.

Op nationaal vlak werd de gerechtelijke politie opgericht in 1919 met als eerste taak de bestrijding van de criminaliteit, die na het einde van de Eerste wereldoorlog welig tierde. Omdat criminaliteit en banditisme niet aan grenzen gebonden zijn, gingen de Belgische veiligheids- en politiediensten zich ook toeleggen op het volgen van vreemdelingen die al dan niet legaal in België verbleven. De belangstelling van de diensten werd nog aangescherpt doordat niet weinig van deze vreemdelingen communist waren en een sociaal-revolutionaire ideologie verdedigden die de gevestigde orde bedreigde. Dankzij het feit dat het archief van de Vreemdelingenpolitie/Dienst Vreemdelingenzaken bewaard is, zijn de dossiers van deze dienst van groot belang voor het schrijven van de geschiedenis van welke politiedienst dan ook.

Politiewerk is vaak een moeilijke opgave vol dilemma's. Mei 1940 was een van die momenten waarop de GPP van Gent (en die van alle andere parketten) daden heeft moeten stellen die ernstige gevolgen zouden hebben. Het gaat om de rol die de GPP heeft gespeeld heeft bij de 'administratieve aanhouding' van personen die in het jargon van die tijd 'ongewensten' werden genoemd en op grond van deze kwalificatie moesten geïnterneerd worden om te verhinderen dat zij de Duitsers hand- en spandiensten zouden bieden. Het ging hoofdzakelijk om Rijksduitsers die doorgaans al langer in het land verbleven, maar ook om Belgische communisten en leden van het VNV, de Vlaamse nationalistische partij. Dergelijke administratieve interneringen vonden plaats in de meeste landen waarmee Duitsland in oorlog was. In Nederland vormden de '21 gedetineerden' de meest bekende groep van 'ongewensten'. Uit een lijst die na de oorlog werd samengesteld door enkele politiefunctionarissen die in Gent bij de interneringen betrokken waren, blijkt dat de dienst reeds voor de Duitse inval lijsten met namen van 'ongewensten' had aangelegd. Daaronder bevonden zich een dertigtal buitenlanders, een twintigtal communisten en een tiental leden van het

Moord Van Tournoudt: zoeken van het lijk, 1938 (Stadsarchief Ieper, fotocollectie Hector Dehaeck, F34 01130)

VNV. Naarmate de Duitsers dichterbij kwamen, werden zij verplaatst naar Doornik en vervolgens naar Frankrijk, waar zij soms in onmenselijke omstandigheden in concentratiekampen werden geïnterneerd. Na het sluiten van een wapenstilstand tussen Frankrijk en Duitsland konden de niet-joodse geïnterneerden naar België terugkeren. Vooral de leden van Nieuwe Orde-bewegingen (VNV, Rex), die het nu voor het zeggen hadden, hebben hun internering propagandistisch uitgebuit. Maar daartoe beperkte het zich niet. In een hoofdstuk getiteld “De zoete wraak voor mei 1940” wordt beschreven hoe de collaborateurs aanstuurden op verwijdering uit het korps van inspecteurs en commissarissen van de GPP die zij ervan verdachten de hand te hebben in de interneringen. Op dat gebied was het Comité voor Dietsche Actie, dat vooral in het Gentse actief was, haantje de voorste. Numeriek stelde het groepje niets voor, maar het was niettemin zeer gevaarlijk wegens zijn bindingen met de Duitse politie. Eén van de geviseerde GPP’ers stierf in het kamp Buchenwald. Een andere, procureur des Konings Deheem, werd in juni 1943 het slachtoffer van Vlaamse SS-ers die zijn woning kort en klein sloegen en hemzelf verwondingen toebrechten onder het motto “*het is aldus dat SS-mannen de aanhoudingen van verraders in mei 1940 wreken*”.

Eén van de moeilijkste opgaven van de GPP was het vinden van een *modus vivendi* met de Duitse bezetter, die vanaf mei 1940 het recht opeiste zelf voor rechterlijke macht te spelen. Het ging daarbij in de eerste plaats om de bestrijding van het verzet, dat de Duitsers stevast als terrorisme betitelden. De Belgische diensten was het er om te doen zoveel mogelijk te verhinderen dat Belgische patriotten en verzetsmensen door de Duitsers zouden berecht worden, wat in veel gevallen op een doodstraf uitliep. Dat was dansen op het slappe koord, waarbij ‘de sterke arm der wet’ steeds zwakker werd.

Naarmate het aantal aanslagen van het verzet tegen collaborateurs in 1942 toenam, raakte de GPP in een steeds lastiger parket. In dat verband brengt Verschooris interessante nieuwe elementen aan het licht over de Bijzondere Brigades bij het parket-generaal, die einde 1942 tot stand kwamen in Luik, Gent en Brussel. De grote lijnen hiervan zijn bekend, maar door af te dalen naar het niveau van de GPP van Gent laat de auteur duidelijk zien hoe het er lokaal aan toe ging. De Gentse brigade omvatte politiemensen die hun positie in de speciale brigade gebruikten om inlichtingen aan het verzet door te spelen. Dat was een hachelijke onderneming die grote handigheid en grote voorzichtigheid vereiste.

‘Tableau synoptique des traits physiologiques’ (detail), studiemateriaal voor de agenten en inspecteurs van de gerechtelijke politie (Rijksarchief Gent, GPP Gent, R533/121).

In de volgende hoofdstukken schildert Verschooris levendig en gedetailleerd het optreden van de GPP tegen sluikslachters, tegenover oorlogsburgemeesters en tegenover de aanhouding van gijzelaars. Na de bevrijding zijn er verzetsmensen of would-be verzetsmensen tegenover wie de GPP, bijvoorbeeld bij doodslag, nauwelijks durft op te treden, zo sterk was het verzet of wat daarvoor doorging. Toch nam de GPP deel aan de ‘zuiveringen’ in het kader van de repressie en speelde ze een belangrijke rol bij het opsporen van ontsnappingsroutes voor collaborateurs. Ook in dat verband boort Verschooris volstrekt nieuw materiaal aan.

Dat de auteur zoveel verschillende zaken op Gents niveau kon beschrijven is te danken aan de recente ontsluiting van archieven van de GPP (Antwerpen, Brussel, nu Gent) en van het ministerie van Justitie. Verschooris heeft ook gebruik kunnen maken van dossiers van het vroegere militair gerecht (voor de bestraffing van collaborateurs), van de Veiligheid van de Staat in Londen (voor gegevens over inlichtings- en actieagenten) en van het archief van de federale politie. Deze overvloed aan materiaal heeft de auteur de mogelijkheid gegeven zo nauwkeurig en gedetailleerd mogelijk zijn onderwerp te analyseren. Gelet op de rijkdom van het archief van de GPP-Antwerpen kan men enkel de wens uitspreken dat een onderzoeker zich ook eens in dit onderwerp vastbijt. Het boek van Verschooris is rijk geïllustreerd met niet eerder gepubliceerde foto’s van protagonisten, maar ook van locaties die in het boek ter sprake komen.

Meer lezen? Marc Verschooris, *De gebroken arm der wet. De gerechtelijke politie bij het parket van Gent, 1937-1947*, Gent, 2018.

Etienne Verhoeyen
Geassocieerde onderzoeker CegeSoma

Het museum van de misdaad

In de nacht van 23 mei 1990 gingen dieven aan de haal met een zestiende-eeuwse schenkan uit het Bijlokemuseum, de voorloper van het STAM. Deze tinnen stadskan bleef jarenlang onvindbaar, maar werd in 2015 dankzij het speurwerk van de Federale Gerechtelijke Politie Oost-Vlaanderen teruggevonden. In de rand hiervan vroegen de rechercheurs of het STAM niet kon helpen met de collectie van het museum van de gerechtelijke politie.

Dit is de schedel van Hector De Zutter die in 1926 in Beernem werd vermoord. Om te onderzoeken of de 'verdachte' hamer het moordwapen was, werden de impactsporen van de hamer op een tinnen testschedel vergeleken met de sporen op de schedel van het slachtoffer. Die bevestigden de veronderstelling. Deze moord was één van de illustere 'Moorden van Beernem' (1915-1944). Het verhaal deed de ronde dat de burgemeester van het dorp baat had bij de eerste moord in 1915. De daaropvolgende moorden moesten de mensen die teveel wisten het zwijgen opleggen. De burgemeester was de opdrachtgever en probeerde het gerecht te beïnvloeden. Deze hypothese kon nooit officieel bewezen worden (Collectie Federale Gerechtelijke Politie Oost-Vlaanderen).

Sinds de jaren 1930 werd in dat museum educatief materiaal verzameld om politieagenten in opleiding de kneepjes van het politievak te leren en hen te laten zien hoe het werk er in de praktijk aan toe ging. Door de politiehervorming van 1998 was de gerechtelijke politie opgegaan in de Federale Gerechtelijke Politie en bij de verhuis van de Pacificatielaan naar de Groendreef was het museum achtergebleven in de oude gebouwen. Het was niet langer toegankelijk, de presentatie was al een tijd niet meer geactualiseerd en de conservator ging met pensioen. Het voortbestaan van het museum was in gevaar.

Didactische bewijsstukken

Het STAM-team was meteen gefascineerd bij de eerste kennismaking met de collectie. Het resultaat van zestig jaar verzamelen was indrukwekkend.

Er waren de in beslag genomen voorwerpen, die via de griffie van de rechtbank in het museum waren beland. Op het moment dat men die voorwerpen volgens de normale procedure zou vernietigen, werd aan de procureur des Konings gevraagd of ze in het museum mochten worden bewaard. Vaak kregen ze zonder al te veel context thematisch een plaats in het museum. Daar dienden ze om bepaalde soorten misdrijven te illustreren, zodat politieagenten ze konden herkennen. Hoe zien drugs, abortiva of porno eruit? Hoe onderscheid je verschillende types wapens? Hoe kan een wandelstok ook als verborgen wapen worden gebruikt? Sommige van deze objecten illustreerden ook hoe dieven of vervalsers te werk gingen.

Daarnaast kwam ook fotografisch en onderzoeksmateriaal van het labo in de collectie terecht, nuttig om onderzoekstechnieken toe te lichten. Hoe maak je een opsporingsbericht? Welke methoden bestaan er om mensen te identificeren? Hoe doe je een afstapping van een plaats delict, een huiszoeking, een reconstructie, ondervraging, autopsie, vergelijkend sporenonderzoek?

Verder troffen we ook persknipsels, documentatie en onderzoeksdossiers in de collectie aan, die het mogelijk maakten om van sommige van de in beslag genomen voorwerpen of bewijsmateriaal de context te reconstrueren. Wat is er precies ge-

Na de Eerste Wereldoorlog trokken gewapende dievenbendes door het land. Dit was trouwens een van de redenen om een goed opgeleide en bovenlokaal bevoegde Gerechtelijke Politie bij de Parketten op te richten. De streek rond Gent werd geterroriseerd door de zogenoemde bende Van Hoe-Verstuyft. In totaal pleegde de bende 36 overvallen, waarbij 14 dodelijke slachtoffers vielen. In 1920 slaagde de gerechtelijke politie erin om de bendehoofdman Edmond Verstuyft op te pakken. Uiteindelijk werd de hele bende voor het gerecht gebracht. Uit het hele land zakten nieuwsgierigen af naar het proces. Op deze foto wordt een van de bendeleden door de politie weggebracht uit het Gentse Justitiepaleis (Rijksarchief Gent, Archief Gerechtelijke Politie Gent).

beurd? Wie was de dader, wie het slachtoffer? Wat was het motief?

De collectie had dan wel ingeboet aan educatieve waarde voor de agent in opleiding, de historische waarde van de collectie was overduidelijk. De verzameling biedt een unieke kijk op de ontwikkeling van politionele onderzoekstechnieken, maar ook op de evolutie van de maatschappelijke zeden en normen. Wat vandaag toegelaten is, was gisteren nog strafbaar. Omgekeerd vragen nieuwe soorten misdrijven om nieuwe wetgeving. Bewijsmateriaal van enkele tot de verbeelding sprekende of in het collectieve geheugen bewaarde rechtszaken, maakte de collectie nog eens extra waardevol.

NAAR HET GROTE PUBLIEK

Voor het STAM was het duidelijk: met dit materiaal kon het stadsmuseum een boeiende tentoonstelling maken. Het eerste grote werk was het inventariseren van de collectie. Tegelijk werd gezocht naar een geschikte insteek voor de expo: ditmaal geen didactisch overzicht voor politieagenten in opleiding, maar een historische kijk op het echte politispelwerk, interessant voor iedereen. Het grote belang van onderzoekstechnieken kwam overduidelijk naar voor uit het materiaal en ook uit de gesprekken met de politiemedewerkers die bij het museum waren betrokken. Bij een rondleiding in het oude politiemuseum werden deze technieken door de gidsen stevast uitgebreid toegelicht en als ruggengraat gebruikt. Onderzoekstechnieken zouden dan

ook in de expo de logische leidraad worden en telkens aan de hand van concrete cases geïllustreerd worden. Dit was bepalend voor het concept, de opbouw en het ritme van de tentoonstelling.

Om toegankelijk te zijn voor het grote publiek was een belangrijke denk- en evenwichtsoefening nodig. Hoe vermijd je dat de tentoonstelling choqueert of de sensatie opzoekt, zonder alles weg te censureren? Welke foto's toon je wél en welke niet? Waarschuw je de bezoekers voor gevoelige beelden? Hoe ga je om met privacy? We stelden een wetenschappelijk comité samen van experts in deze materie: een jurist, een magistraat, twee criminologen, een wetsdokter, het hoofd van het Rijksarchief Gent, de artistiek adviseur van Museum Dr. Guislain en natuurlijk ook de mensen van de politie zelf. Met hun hulp konden we keuzes maken.

ARCHIEVEN VAN DE MISDAAD

In het politiemuseum werden naast voorwerpen ook (delen van) onderzoeksdossiers bewaard. Wettelijk gezien horen die eigenlijk in het Rijksarchief thuis. Het STAM bracht de bevoegde archivaris van het Rijksarchief op de hoogte van het bestaan van de didactische politiecollectie. Het toeval wilde dat net op dat moment de laatste hand werd gelegd aan de *Inventaris van het archief van de gerechtelijke politie bij het parket van de procureur des Konings van Gent (periode 1919-2001)*. Die inventaris kon dus meteen aangevuld worden met de dossiers afkomstig uit het politiemuseum. De dossiers werden al

Interieur van een kamer / plaats delict in Gent, 1937 (Rijksarchief Gent, Hof van Assisen Oost-Vlaanderen, R81).

deels overgebracht naar het Rijksarchief van Gent, het andere deel volgt na afloop van de tentoonstelling. Ook het archief van het museum van de gerechtelijke politie zal in het Rijksarchief Gent worden opgenomen.

Een onderzoeksdossier bevat kopieën van stukken uit het rechtsplegingsdossier. In principe zijn het dus geen unieke stukken en is de informatie in een onderzoeksdossier ook in andere archieven te vinden. Alleen zijn heel wat van die archieven in minder goede staat. Soms zijn de originele stukken zelfs verdwenen. Zo zijn veel rechtsplegingsdossiers verloren gegaan in de brand van het Gentse gerechtsgebouw in 1926. Bovendien zijn aan de onderzoeksdossiers vaak ook stukken toegevoegd die niét in het straf dossier zitten, notities van de onderzoekers bij de gerechtelijke politie, briefwisseling en krantenknipsels.

INTERIEURGESCHIEDENIS

Tijdens het onderzoek voor de tentoonstelling in het STAM is ervoor gekozen de onderzoeksdossiers, foto's en voorwerpen vanuit het perspectief van het politieonderzoek te bekijken. Maar deze rijke bronnen zijn natuurlijk ook bruikbaar voor onderzoeksprojecten vanuit andere invalshoeken. Zo nemen masterstudenten kunstwetenschappen aan de UGent voor het onderzoeksseminarie 'Kunst, Interieur en Design' (prof. Marjan Sterckx) de plattegronden en foto's van plaatsen delict onder de loep. Deze gerechtelijke bronnen bieden een ongecensureerde blik op de interieurinrichting van huizen en cafés in verschillende lagen van de maatschappij tijdens het interbellum. Deze 'uit het leven gegrepen' beelden contrasten soms met de mooie plaatjes van modernistische interieurs in advertenties en stijlgidsen uit die periode. Bij de studie wordt zowel een integrale benadering van de interieurs gehanteerd (ruimtelijke indeling, nagelvaste afwerking, meubilair, kunst- en gebruiksvoorwerpen) als een thematische.

Voor wie de smaak te pakken heeft: de tentoonstelling in het STAM loopt nog tot 30 april. Of wie de rijkdom van de gerechtelijke bronnen zelf wil aanschouwen: haast je naar het Rijksarchief Gent. De inventaris is gratis te downloaden via <http://webshop.arch.be>. De dossiers zijn te raadplegen op aanvraag en na toestemming van de procureur-generaal.

Marieke Vangheluwe, STAM Gent
met medewerking van prof. Marjan Sterckx
(Universiteit Gent) en Paul Drossens (Rijksarchief Gent)

Inhoud

- 1 De controverseronde toestemming in schakingszaken in laatmiddeleeuws Gent
- 4 De gebroken arm der wet. De gerechtelijke politie bij het parket van Gent, 1937-1947
- 6 Het museum van de misdaad

Colofon

@archieflink is de driemaandelijks nieuwsbrief van 't Archief. Gent on Files (GOF), de vriendenkring van Archief Gent

Het abonnement is begrepen in de lidmaatschapsbijdrage van de vzw: 20 euro individuele leden, 25 euro gezin, 35 euro steunende leden en 250 euro ereleden.

Een los nummer kost 5 euro.

Rekeningnummer:

IBAN: BE31 0003 2520 7755 BIC: BPOTBEB1

Contactgegevens GOF

Archief Gent,

De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. (09) 266 57 60

E-mail: stadsarchief@stad.gent

E-mail: gentonfiles@gmail.com

Web: www.gentonfiles.be

Coördinatie en eindredactie

Joachim Derwael, Maria De Waele, Guy Dupont,
Christine Duthoit, Tom Haeck, Pieter-Jan Lachaert,
Nele Lefever

Foto's en illustraties

Storm Calle en Guy Dupont (Archief Gent) met medewerking van STAM Gent, The J. Paul Getty Museum (Los Angeles), Museum Boijmans Van Beuningen (Rotterdam), Rijksarchief Gent, Stadsarchief Ieper, Marc Verschooris

Ontwerp logo

Erika Vanderstockt

Verantwoordelijke uitgever

Joachim Derwael, Peerstraat 27, 9000 Gent

Vormgeving

Candace Verbeke

Druk

NV Drukkerij Verbeke, Gent

ISSN - nummer: 1376-2966